

Година XXVI, број 13

ISSN 2334-6922

ГОДИШЊАК

ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК

Филозофски факултет у Нишу
2013.

ПИСМО О МЕХАНИЗМУ ИМЕНИЧКЕ МОЦИЈЕ У СРПСКОМ ЈЕЗИКУ²

Основа рада је мишљење „о типу и статусу женских облика заједничких именица којима се означавају звања и занимања“ у српском језику, дато у вези са једним реалним проблемом. Износи се историја „случаја“ поводом кога је писмо написано и даје интегрална форма дописа. Поједини ставови из писма се образлажу у фуснотама.

Кључне речи: механизам именичке моције у српском језику, доследна феминизација, равноправност полова, очигледно мишљење, вербално-логичко мишљење, *Енциклопедија Републике Српске*.

I. Контекст (историја случаја)

Основу овога рада чини одговор на допис који ми је као члану Одбора за језик АНУРС упутио проф. др Слободан Реметић, редовни члан Академије наука и умјетности Републике Српске. Наиме, као секретар Одјелења књижевности и умјетности АНУРС, председник Одбора за језик и члан Централне редакције *Енциклопедије Републике Српске*, – проф. Реметић је члановима Одјелења и Одбора упутио допис (8. мај 2013) с молбом да својим мишљењем допринесу „решавању једног проблема у раду на *Енциклопедији Републике Српске*. Реч је о типу и статусу женских облика заједничких именица којима се означавају звања и занимања“. Упознао нас је с тиме да је „неуједначеност код именовања угледних личности женског пола које су добиле статус посебне одреднице у Енциклопедији таквога [...] обима да је практично успорен рад на овоме капиталном дјелу“.

У прилогу су достављена и два документа, као могуће полазне смернице: (1) одговор на допис лекторâ упућен Предсједништву АНУРС, који је по задужењу тога тела сачинио акад. Реметић, и (2) документ под насловом „Женски облици заједничких именица (по Правопису)“, који су сачинили лектори АНУРС. Први документ уједно открива и историју овога „случаја“, који је изазван покушајем да се лекторским интервенцијама спроведе до-

¹ jovanka.radic@gmail.com

² Прилог је рађен у оквиру научноистраживачког пројекта 178030, који финансира Министарство просвете и науке Републике Србије.

следна поларизација „именица ‘које се односе на звања и занимања (професор-професорка; члан-чланица; секретар-секретарка; доцент-доценткиња; сарадник-сарадница [...]’“ и сл.). Томе су се енергично успротивили аутори појединих одредница: „У неким стручним редакцијама аутори одредница ‘феминизирање’ у домену звања и занимања не дозвољавају по цену повлачења потписа са већ урађених одредница. Такав је случај и са Стручном редакцијом ЈЕЗИК – ЛИНГВИСТИКА, чије урађене одреднице управо због тога нису укључене у радну верзију ЕРС, I, А-Д“.

Износећи своје „мишљење о типу и статусу ‘женских облика заједничких именица’“, проф. Реметић се експлицитно изјашњава за то да се у ЕРС „као занимања угледних дама наводе: *ветеринар, фармацеут, архитекта, продуцент, генетичар, музиколог, микробиолог, лекар* [...]. И разуме се – само: *универзитетски професор!*“ Добре моделе он налази у „досадашњој пракси у оквиру енциклопедистике на српском језичком простору, с нагласком на првим двама књигама велике *Српске енциклопедије*“. Као илустрацију тога модела, проф. Реметић у допису примарно упућеном председнику АНУРС, члановима Централне редакције ЕРС и лекторима АНУРС-а (18. 04. 2013), – преноси начин представљања преко шездесет познатих и друштвено признатих жена заступљених у *Српској енциклопедији*, у делу енциклопедијског слова Б:³

„Благојевић, Зденка, *ветеринар, универзитетски професор*;
 Благојевић, Зорка, *фармацеут, универзитетски професор*;
 Благојевић, Љиљана, *глумица, продуцент*;
 Благојевић, Љиљана, *архитекта, универзитетски професор*;
 Благојевић, Марина, *социолог, демограф*;
 Благојевић, Олга, *стоматолог, универзитетски професор*;
 Бошковић, Даринка, *интерниста, хематолог, универзитетски професор*;
 Бошковић, Јелена, *генетичар, универзитетски професор*;
 Бошковић, Наталија, Наташа, *балерина, кореограф, педагог*;
 Бошковић, Татјана, Тања, (?);
 Бошковић, Теодора, *добротвор*;
 Бошковић Stulli, Маја, *фолклориста, слависта, научни саветник*;
 Берберовић, Јелена, *филозофски писац, универзитетски професор*;
 Берберовић, Миланка, *костимограф, универзитетски професор*;
 Бергамо, Марија, *музиколог, универзитетски професор*;
 Бергер Јекић, Олга, *лекар, микробиолог, универзитетски професор*;
 Беровић, Загорка, *интерниста, реуматолог*;
 Бесаровић, Весна, *правник, универзитетски професор*;

³ Списак донесен у документу проф. Реметића преносим у целини. Моја интервенција се састоји у томе што графичким средствима издвајам *мовиране* од *немовираних* форми звања и занимања, увек навођених као атрибутивни (допунски) чиниоци идентитета особа представљених личним именом и презименом.

Бећковић, Оља, *новинарка, глумица*;
Бешевић, Алиса, *пијанисткиња, клавирски педагог*;
Бешевић, Милица, *сликар, сценограф*;
Бешлић, Ана, *вајарка*;
Биба, Лепосава, *добротвор, јавни радник*;
Бига, Весна, *књижевница* (Загреб);
Бига, Софија, *лекар, офталмолог, универзитетски професор*;
Бизјак, Лидија, *пијанисткиња*;
Бизјак, Сања, *пијанисткиња*;
Биједић, Милица, *балерина*;
Бикар, Федора, *историчар, кустос*;
Била Лалић, Ковиљка, *лекар, интерниста*;
Билбија Лапчевић, Јелена, *спикерка, глумица, писац*;
Благотић, Милена, *лекар, анатом, универзитетски професор*;
Блаженчић, Јелена, *ботаничар, универзитетски професор*;
Бобић, Љубинка, *глумица, драмски писац*;
Бобић Мојсиловић, Мирјана, *новинар, књижевник*;
Боброва, Светлана Петровна, *историчар*;
Богавац, Милица, *хемичар, универзитетски професор*;
Богдановић, Даринка, *агрохемичар, универзитетски професор*;
Богдановић, Ивана Нана, *есејиста, преводилац, универзитетски професор*;
Богдановић, Катараина Ј., *књижевник, професор*;
Богдановић, Маја, *виолончелиста*;
Богдановић, Марија, *социолог, универзитетски професор*;
Богдановић, Милица, *књижевник, историчар, преводилац*;
Богићевић, Јулијана, *лекар, универзитетски професор*;
Божиновић, Љубе Љубица, *лекар, интерниста-кардиолог, универзитетски професор*;
Божич, Милена П., *инфектолог, педијатар, универзитетски професор*;
Божичковић, Олга, *новинар, ТВ критичар*;
Божичковић Поповић, Вера, *сликар*;
Божовић Магазиновић, Савка Саша, *лекар, пнеумофизиолог, књижевник*;
Божовић Стаменковић, Ружица, *архитекта, универзитетски професор*;
Бојанић, Душанка, *оријентални филолог, османиста*;
Бојановић, Јелена, *хемичар, универзитетски професор*;
Бојић, Вера, *филолог, културни радник у исељеништву*;
Бојковић, Наташа, *шаховски велемајстор*;
Бојовић, Анђелка, *сликар, универзитетски професор*;
Бошков, Мирјана, *слависта*;
Бошњак, Тајјана, *историчар уметности, музејски радник*;
Бошњаковић, Милева Милица, *глумица, певачица*;
Брајовић, Гордана, *новинар, књижевник*;

Бракочевић, Јована, *одбојкашица*;
Бранковић Арновљевић, Јелисавета, *психолог, педагог*;
Бранковић Сечански, Вера, *библиограф, историчар старе књижевности*;
Бранковић Сухотина, Лидија, *пијанисткиња, клавирски педагог*;
Бранчић, Бранка, *психолог*;
Братоножић, Маргита Мага, *балетска играчица*“.

Наведени списак преносим како због тога што он добро одражава утицај категоријалних разлика међу оваквим појмовима на мовирање (примена опште или мовиране форме),⁴ тако и ради тога што сам се на њега ослањала при састављању свога одговора. То своје писмо, упућено акад. Реметићу, председнику и члановима Централне редакције ЕРС и лекторима АНУРС (11. 05. 2013), преносим у интегралној форми, са накнадним коментарима које на појединим местима дајем у фуснотама.

II. Писмо

„Сматрам да у *Енциклопедији Републике Српске*, као и у било којој другој публикацији која подразумева званичност, јавност, озбиљност и интелектуалност,⁵ не може бити основа за то да се титуле, звања или занимања жена појављују у „женским“ облицима.

1. Паралелна употреба „женских“ и „мушких“ облика у *Енциклопедији*, као и у српском језику уопште, може бити смислена само онда кад се

⁴ О овим сам питањима, тј. о условљености мовирања категоријалним типом не-властитих персоналних именица, писала на више места (в. нпр. Радић 2011).

⁵ Код нас је одавно (у раду из 1935. године), тада у вези са „женским“ ликовима презимена, примећено да се они појављују у „говору интимном, саобраћајном, ‘уличном’, ‘народском’“ (према Стојановић 2006: 286), дакле, у комуникативним оквирима који допуштају очигледно мишљење. На закључак да такви оквири траже и мовирање у домену звања и занимања женских особа, упућују и резултати истраживања које је осамдесетих година прошлог века са студентима и наставницима два факултета (у Новом Саду и Загребу) спровела С. Савић (1984). То истраживање је показало да су мовиране форме знато присутније у говору особа са нижим степеном образовања (в. Савић 1984: 250-251). Поред тога, приметно је да доследнија употреба „мушких“ (опшгих) форми у различитим комуникативним оквирима карактерише „факултетска“ звања и занимања без релационе категоријалне компоненте (*доцент, научни сарадник, портир* и сл.). Већ је наслов рада ове ауторке (*Прагматички аспекти рода potina agentis у српскохрватском / хрватскосрпском језику*), која је у међувремену постала главни креатор намерне и агресивно доследне феминизације српског језика, указивао на то да именичка моција делује у прагматичкој, а не у семантичкој димензији. Већина тамо изложених података (иако не и њихова интерпретација) показује да именичка моција делује у референцијално-прагматичком домену, тј. подразумева неки вид очигледности (реални лик или ментална слика). На то да мовирање мора бити повезано са референцијом, тј. са индивидуализацијом коју нужно прати свест о полу, одавно је указала је М. Ивић (1989: 37) – у време кад је намерно феминизирање код нас било једва приметно.

подразумева (зна) да исти посао мушкарац и жена обављају на различит начин, или да резултат одређене делатности зависи од пола (*глумица* и *глумац*, *певачица* и *певач*, *песникиња* и *песник*). Тако је са свим делатностима у којима су важни физички изглед и снага људског бића, где мушкарци и жене не наступају (не такмиче се) заједно (*лепотице* и *лепотани*, *кошаркашице* и *кошаркаши*, *одбојкашице* и *одбојкаши*, *рукометашице* и *рукометаши*). Полне разлике су од пресудне важности и у пословима који траже мушко и женско као пар, типа *балетан – балерина*, *водител – водитељка*, *играч – играчица*, *плесач – плесачица* и сл.

2. Слажем се, дакле, са запажањем из дописа проф. Реметића („Различите су улоге балетана и балерина, глумаца и глумица, уосталом и играча и играчица. [...] Зар не постоје женске и мушке плесне, играчке, певачке групе, ‘клапе’ и сл.“). Исто такво запажање је на нашто друкчије начине више пута формулисано и у мојим радовима.

Да дух српског језика уважава управо ту логику, показују скоро сви примери употребе мовираних форми у „Српској енциклопедији“. Осетљивост српског језика на наведену логику посебно се добро препознаје у примерима типа:

Благојевић, Љиљана, *глумица*, продуцент
Бошковић, Наталија, Наташа, *балерина*, кореограф, педагог
Бешевић, Алиса, *пијанисткиња*, клавирски педагог
Бобић, Љубинка, *глумица*, драмски писац
Бранковић Сухотина, Лидија, *пијанисткиња*, клавирски педагог.

Делатности (обично уметничке) у којима је пожељно (или неизбежно) испољавање специфично женске природе и сензибилитета означавају се „женским“ обликом именице (*глумица*, *певачица*, *балерина*, *пијанисткиња*, исп. пример *Бошњаковић*, *Милева Милица*, *глумица*, *певачица*), док су делатности у којима иста жена наступа као стручњак конкурентан мушкарцу (и равноправна са њим) доследно означене општим називима (*продуцент*, *кореограф*, *педагог*, *клавирски педагог*, *драмски писац*). Тако је и са већином осталих назива занимања и постигнућа до којих жене долазе напоредо (раме уз раме) са мушкарцима: *шаховски велемајстор*, *архитекта*, *хемичар*, *лекар*, *универзитетски професор*, *есејиста*, *преводац*, *фолклориста*, *слависта*, *научни саветник* итд. (исп. пример *Божиновић*, *Љубе Љубица*, *лекар*, *интерниста-кардиолог*, *универзитетски професор*).

3. Недоследност се у „Српској енциклопедији“ показује код назива *вајар*, *сликар*, *књижевник* (вероватно и *композитор*), *новинар*, *спикер* (нпр. *Божичковић*, *Олга*, *новинар*; *Бећковић*, *Оља*, *новинарка*).⁶ Приступ који

⁶ Ова недоследност је у српској средини могла доћи као последица феминистичких идеолошких утицаја. Нашој савременој говорној пракси није страна могућност да једна особа

би елиминисао овакве недоследности могао би бити следећи: ако жене и мушкарци у датом послу наступају равноправно (заједно се школују, учествују на истим конкурсима и такмичењима, деле исте награде) и ако начин обављања и резултат дате делатности не зависе од пола (физички изглед, снага или било која друга разлика условљена полом), општи облик треба користити (1) кад се уз пуну именску формулу занимање наводи као атрибутив (нпр. Божичковић, Олга, новинар) или (2) у предикативним и квалификативним функцијама (нпр. она је новинар, Као новинар је радила...). Ако се, пак, у тексту енциклопедијске одреднице на референтно женско лице упутити с а м о називом занимања (или називом занимања и презименом), дух српског језика у таквом контексту тражи „женски“ облик (нпр. наша новинарка, новинарка Божичковић, сликарка Бојовић). Тако би ваљало поступати са свим облицима којима је говорна пракса (у представљању / ословљавању одређених особа женског пола по звању или професионалној улози) нормирала одређени „женски“ облик (нпр. професорка Ивић). (До нормирање таквих облика обично долази у колоквијалним ознакама типа учитељица Ана или новинарка Олга, које се, по природи интелектуалног језика, не могу појавити у енциклопедијској одредници.)⁷

У Енциклопедији не треба користити облике који нису створени у језичкој пракси већ су их направили писци речника, па макар тај речник био и део Право-

(нпр. Олга Божичковић) тражи (/ претпоставља се да би желела) да буде представљана као *новинар*, а друга (нпр. Оља Бећковић) као *новинарка* (исп. и примере *Божичковић Поповић Вера, сликар*, али *Билбија Лапчевић Јелена, сликарка*; *Бобић Мојсиловић, Мирјана, новинар, књижевник*, али *Бига, Весна, књижевница* (Загреб), из исте енциклопедије). (На некој од наших телевизија сам пратила емисију у којој једна гошћа тражи да буде представљена као *педагог*, а друга као *педагошкиња*.) Није наодмет подсетити на то да се доследна феминизација у јавном говору код нас најпре појавила (и најрадикалније укоренила) на ТВ Б92, где је О. Бећковић запослена као новинар. Уз то, упозорење да је Весна Бига везана за Загреб („књижевница (Загреб)“, С. Реметић), свакако је мотивисано свешћу да је таква примена мовираних форми најпре заживела у Загребу (о томе в. Стојановић 2006), средини са кајавском (несрпском) говорном основом. Именичка моција је код Хрвата препозната као погодан пункт за прављење разлика између њиховог књижевнојезичког израза и „српскохрватског“, тј. српског језика: исп. „Praksa s r p s k o h r v a t s k o g (sic!) jezika i dalje, unatoč davnim glasovima u prilog ženskim likovima ženskih zanimanja, odstupa znatno više od prakse h r v a t s k o g (sic!) književnog jezika [спац. Ј. Р.]“, Varić 1987: 17.

⁷ Досада сам у више наврата указивала на то да је устаљивање моционих парова *ученик – ученица, учитељ – учитељица, наставник – наставница*, а потом и *професор – професорица / професорка* (исп. *васпитач, васпитачица* – у поодмаклом стадију лексикализације), повезано не само са корелативном природом тих речи-појмова (*ученик ↔ учитељ*), који у функцији ословљавања и означавања женског имаоца улоге у српском језику траже мовиран лик (*учитељице!*, *ученице!*), већ и са првобитно раздвојеним школовањем мушке и женске деце (мушке и женске гимназије и учитељске школе), те и са утицајем дечијег говора којим управља очигледно мишљење. Деловање таквог мишљења условљава доследно раздвојене „комплексе“ типа *жене и мушкарци (деца и људи)*, што се огледа у појави да деца одређеног узраста оспоравају ваљаност исказа типа *Наш учитељ је права ђачка мајка* (в. Марјановић 1984: 61-69).

писа.⁸ Они се у живом говору не нормирају јер се многи општи називи и не користе у означавању и ословљавању лица. Примера ради, *лекар* дате специјалности, рецимо *хирург*, се у српском језику не ословљава са **хирурге* или **хируркињо*, већ са *докторе* и *докторице* / *докторка*, или *господине* и *госпођо*, доскора *друже* и *другарице*. Тако је са свим осталим општим (а некорелативним) називима послова и занимања према којима се у говорним заједницама не устаљују одређени „женски“ облици (*филозоф*, *социолог*, *психолог*, *лингвиста*, *доцент*, *редовни професор*, *академик* итд.). Форме типа *деканица* / *деканка* / *деканеса* („она“ жена декан), *психологица* / *психологиња* / *психолошкиња* („она“ жена психолог), *водичкиња* / *водичка* / *водителјка* или сл. („она“ жена туристички водич), – настају као околионализми и живе (треба да живе) само у колоквијалној употреби.⁹

4. Ако Енциклопедија доноси истините и идеолошки необојене чињенице, онда би и њен језички израз морао пратити ту необојеност и објективност. Чињеница да речи типа *професорица* препознајемо као „женске“ облике речи типа *професор* говори да те речи у језику немају исти ранг: једно је реч (лексема, појмовна јединица), а друго је облик речи. Интелектуални језик тражи појмовне јединице а не облике који би га везивали за одређене предмете и удовољавали захтевима да „жена буде видљива у језику“.¹⁰ Наиме, очекује се да енциклопедија по некој заслуги и неком доб-

⁸ Лектори АНУРС су проф. Реметићу доставили списак са око двеста мовираних јединица, ексцерпираних из актуелног *Правописа српскога језика* (одељак „Речник уз Правопис“). Нејасно је на основу чега се сматрало да такве речи, које живе само у разговорном језику и често настају као околионализми (исп. колокви. *водичкица* / *водичка* / *водителјкица* / *водителјка* „та“ жена „наш“ туристички водич) треба укључити у правописни речник. Све и да су некако нашле своје место у писаном говору, њихова гласовна структура је таква да нас никада не доводе у правописну дилему (исп. *криминалка*, *лингвисткиња*, *доценткиња*, *лекторка*, *поштаркица*, *поштарка* и сл.). Да мовиране форме нису лексеме, тј. да нема оправдања ни за њихово пописивање у лексикографији, говори чињеница да се сасвим уобичајено (и савим основано) говори о лексикализацији чланова појединих моционих парова (нпр. *секретар*, *секретарица*; *чистач*, *чистачкица*; *домаћин*, *домаћица*, в. нпр. Ћорић 2006: 57). Живот мовираних јединица у савременом српском језику (говор незахваћен идеологијом феминизма) говори и да узроке изразито ретке појаве таквих јединица у старим текстовима писаним српским језиком (в. Ћорић 1982: 162-163) не треба тражити само у тадашњим друштвеним оквирима (в. Исто: 162).

⁹ Доследна феминизација је условила да се моција рода, доскора карактеристична само за појмове из категорије ‘људско’, почне ширити и изван те категорије (исп. медијску праксу да уместо *земља* / *члан* ЕУ, кажу *чланица* ЕУ). Само по себи, то говори да намерена промена у једном сегменту језичког система прети да разори читав систем. О широј (изванјезичкој) позадини идеологије феминизма и доследне феминизације српског језика в. Радић 2010.

¹⁰ Слобода избора јединица типа *ГУВЕРНЕР* или *гувернер* и *гувернерка* подразумева слободу говорног лица (интерпретатор језичког знака) да у зависности од говорних околности (начина говора и мишљења) (1) одабере реч-појам, која подразумева опшност и неутралност на сензитивне (очевидне или контекстуално познате, подразумеване) чиниоце говорне ситуације, а тиме и неутралност на полну разлику (*ГУВЕРНЕР*), или да, пак, (2) одабере реч-сигнал повезану са ликом (/ менталном „сликом“) чију главну физичку карактеристику (пол) назначавала непосредно (творбено-граматичким средствима: *гувернер* – „овај“ / „онај“ мушкарац, *гувернерка* – „ова“ /

ру представи познате и признате људе, а не да „ову“ особу представи као жену а „ону“ као мушкарца.

Јер, да буде мислеће биће човеку најпре омогућава то што главне јединице његовог језика у језику значе, а у говору и значе и означавају, тј. што су у језику речи одвојене од ствари: доследно повезивање речи са стварима, што је суштина идеолошки мотивисане феминизације српског језика (*адвокација* не значи већ само означава: та реч увек подразумева мисао на једну одређену жену), мора водити губитку појмовног мишљења.¹¹

III. Исход и закључак

Надлежна тела АНУРС су донела одлуку да се називи звања и занимања уз имена жена у *ЕРС* наводе у основној форми, неутралној на податак о полу. Признање за то првенствено припада академику Реметићу. Позитивно решење описаног „случаја“ представља једини познат ми пример институционалног отпора таласу идеолошки мотивисане и агресивно доследне „феминизације“ српског језика у јавној употреби. Овим је чином србистика показала да је унеколико превазишла потешкоће које је пре три деценије, у вези са механизмом именичке моћи, формулисао Б. Ћорић (1982: 14): „Тешко је објаснити кад се и под којим условима јављају женски називи, као што је тешко објаснити честа колебања у употреби мушких и женских назива у примени на лица ж. пола, као на пример: *власница – власник, председница – председник, шампионка – шампион, студенткиња – студент* итд.“. Свој допис сам пренела са надом да би он, овакав какав је – неоптерећен научном апаратуром и методологијом, могао допринети да и широј јавности постану јаснији механизми именичке моћи у српском језику, а тиме и прагматичка „правила“ употребе мовираних ликова персонаних именица.

„она“ жена). Први избор подразумева начин (виши ступањ) мишљења који се у психологији представља као „теоријско вербално-логичко мишљење“, док је други избор усклађен са тзв. „очигледним“ (сензитивним) мишљењем (в. Луѓија 2000: 319–305). Дакле, захтев да „жена буде видљива у језику“ подразумева повратак на очигледно мишљење. (На повезаност именичке моћи са лингвистичким принципом селекције указујем у раду под насловом *Доследна феминизација и афазација*, Прилози за књижевност, језик, историју и фолклор – у штампи.)

¹¹ Доследна феминизација (доследно раздвојена употреба чланова моционог пара) на манифестном плану умногоме подсећа на симптоме нарушене способности изабарања и замењивања (селекције), тј. нарушених метајезичких операција. Доследно раздвајање јединица типа *лектор* и *лекторка* (нужно праћено читавањем податка о полу у лексему типа *лектор*) упоредиво је са у литератури описаним случајем болесника (особа оболела типа афазације зв. поремећај сличности) који „nikada nije izgovarao riječ nož самu, nego je, već prema porabi i okolnostima, nož alternativno nazivao *šiljilo za olovke, gulilo za jabuke, nož za rezanje kruha, nož i vilica* [...]”; тако се рјеч *нож* од слободна облика, кадра да се појављује сама, преметнула у везани облик“ (Jakobson 1988: 62). О тој паралели подробније у раду *Доследна феминизација и афазација* (у штампи).

Цитирана литература

- Barić, Eugenija (1987), „Мосијски парњаци и њихова употреба“, *Rasprave Zavoda za jezik* 13, Zagreb, 9–18.
- Ивић, Милка (1989), „Нека запажања о броју и роду у српскохрватском језику“, *Јужнословенски филолог* XLV, Београд, 27-44.
- Jakobson, Roman (1988), „Dva aspekta jezika i dva tipa afatičnih smetnji“, у: Jakobson, R. – Hale, M., *Temelji jezika*, Zagreb: Globus, 51–76.
- Lurija, R. Aleksandar (2000), *Jezik i svest*, Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
- Marjanović, Ana (1984), *Razvoj značenja reči*, Beograd: Prosveta.
- Радић, Јованка (2010), „Род у природи, граматички и друштвени“, *Гласник Етнографског института САНУ* LVIII/1, Београд, 115-130.
- Радић, Јованка (2011), „Именички род у језику и равноправност полова у друштву (Логички нивои и моција рода у српском језику)“, *Књижевни (стандардни) језик и језик књижевности I*, Крагујевац: Филолошко-уметнички факултет у Крагујевцу, 43–57.
- Савић, Свенка (1984), „Прагматички аспекти рода *nomina agentis* у српскохрватском / хрватскосрпском језику“, *Научни састанак слависта у Вукове дане* 13/1, Београд, 247-258.
- Стојановић, Смиљка (2006), „Моција рода у функцији еманципације“, *Српски језик* XI/1–2, Београд, 285–307.
- Ђорић, Божо (1982), *Моциони суфикси у српскохрватском језику*, Београд: Филолошки факултет.
- Ђорић, Божо (2006), „Грамаички род и питање полне дискриминације у језику“, *Српски језик* XI/1–2, Београд, 51–63.
- Marjanović, Ana (1984), *Razvoj značenja reči*, Beograd: Prosveta.

Jovanka J. Radić

A LETTER ON THE MECHANISM OF NOUN MOTION IN THE SERBIAN LANGUAGE

The paper is based on the reply to the official note asking for an opinion regarding “the type and status of ‘the feminine forms of common nouns’ that designate titles and occupations” in *Enciklopedija Republike Srpske (Encyclopaedia of the Republic of Srpska)*. The opinion was asked by an official of a scholarly institution of the highest rank – the Academy of Sciences and Arts of the Republic of Srpska. Conforming to the modern understanding of political correctness and the trend of consistent “feminization” in the Serbian language, language editors sought to

consistently “feminize” occupations and titles of eminent women: e.g. Milka M., *lingvista* (linguist) was corrected to *lingvistkinja* (female linguist). This approach resulted in a common-sense reaction by numerous authors of entries in the encyclopaedia, causing a delay to the project. In order to solve the problem, the editorial bodies asked the members of the Committee for Language of the Academy of Sciences and Arts of the Republic of Srpska for an expert opinion.

In my written response, I have put forward the opinion that the use of titles, occupations and professional names of women in “feminine forms” can be justified neither in *Enciklopedija Republike Srpske*, nor in any other official and public publication based on a serious and intellectual approach. In this explanation I have also presented the mechanism of the motion of nouns in the Serbian language.

The responsible bodies of the Academy of Sciences and Arts of the Republic of Srpska have decided that the occupations and professional names that accompany the names of eminent and renowned women in the *Encyclopaedia* should remain in their basic, i.e. gender-neutral form (e.g. *LEKAR*, *SUDJIA*, *PROFESOR*). Naturally, there are certain departures from this “rule”: the occupations (roles) that are performed in an indisputably different manner by men and women, when men and women do not act as equal individuals of the “same sort” (in cases when physical appearance, differences in strength and sensibility matter: *glumac*, *glumica*; *pevač*, *pevačica*; *košarkaš*, *košarkašica*), or when a male and a female act as a couple (e.g. *voditelj* and *voditeljka*; *plesač* and *plesačica*, *baletan* and *balerina*).

Keywords: mechanism of noun motion in the Serbian language, consistent feminization, gender equality, apparent reasoning, verbal logical reasoning, *Enciklopedija Republike Srpske* (*Encyclopaedia of the Republic of Srpska*)